

การศึกษาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

นางสาววิไลวรรณ มีสุวรรณค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2540
ISBN 974-638-467-8
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF THE APPLICATION OF FOLKLORE IN SOCIAL STUDIES INSTRUCTION
IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT
OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL REGION SIX**

MISS. WILAIWAN MEESAWAN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Teaching Social Studies
Department of Secondary Education**

**Graduate school
Chulalongkorn University**

Academic Year 1997

ISBN 974-638-467-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอน
สังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 6

โดย นางสาววิไลวรรณ มีสุวรรณค์

ภาควิชา มัธยมศึกษา

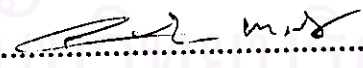
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย ทานิช

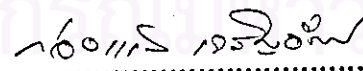
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำรงหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

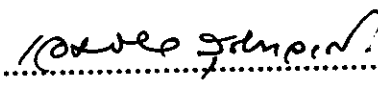

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย ปุณณโชติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย ทานิช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ก่องแก้ว เจริญอักษร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอมจันทร์ สุวินทวงศ์)

วิไลวรรณ มีสุวรรณ : การศึกษาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอน
สังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งกติกกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

(A STUDY OF THE APPLICATION OF FOLKLORE IN SOCIAL STUDIES
INSTRUCTION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION
OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL
REGION SIX) อ.ที่ปรึกษา : ศศ.ดร.วณิช พานิช, 224 หน้า. ISBN 974-638-467-8.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งกติกกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ในการสอนสอดแทรกในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้าน ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา จำนวน 54 คน ซึ่งสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษานำวัฒนธรรมพื้นบ้านทุกด้านไปใช้ในการสอนเรื่อง ค่านิยม และความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนการสอนเรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ และความเป็นพลเมืองดี ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านไม่ครบทุกด้าน แต่วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ทุกเรื่อง นำไปใช้มากที่สุด คือ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ยกเว้นด้านประวัติศาสตร์ที่ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านศิลปกรรมและโบราณคดีมากที่สุด

2. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมในห้องเรียนวิธีที่ครูสังคมศึกษาใช้มากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ วิธีการอภิปราย และการวิเคราะห์ สำหรับวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูสังคมศึกษาใช้มากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ วิธีการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จัดนิทรรศการ และทัศนศึกษา

ภาควิชา.....มัธยมศึกษา.....

สาขาวิชา.....การสอนสังคมศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2540.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย ทานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่าน และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิระชัย ปุรมชโชติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก้องแก้ว เจริญอักษร และผู้ช่วยศาสตราจารย์เอ็มจันทร์ สุวินทวงศ์ ซึ่งได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และเนื่องจากผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยบางส่วนจากบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตรวจแบบต้นฉบับและให้ข้อเสนอแนะที่มีค่าต่อการวิจัย และขอขอบคุณอาจารย์สถาพร ทองไทย ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาครพิทยาคม ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาที่ทำการทำวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ที่ น้อง ที่ได้กรุณาให้ทุนในการศึกษาและให้กำลังใจในการศึกษามาตลอดจนจบการศึกษา และขอขอบคุณคณะครู-อาจารย์โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม โดยเฉพาะครู-อาจารย์ในหมวดสังคมศึกษาทุกท่าน ที่ได้รับการแทนที่แทนในระหว่างที่ผู้วิจัยลาศึกษาต่อ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความเป็นมาของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	8
ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	9
ความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	11
ความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	12
ประเภทของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	18
วัฒนธรรมพื้นบ้านในเขตการศึกษา 6.....	21
แนวทางการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน.....	92
แนวทางการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา.....	106
งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ.....	112
งานวิจัยในประเทศ.....	112
งานวิจัยต่างประเทศ.....	120

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล..... 122
	การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 122
	การสุ่มตัวอย่างประชากร..... 123
	การสร้างเครื่องมือ..... 123
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 125
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 126
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 127
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 182
	รายการอ้างอิง..... 194
	ภาคผนวก..... 200
	ประวัติผู้เขียน..... 224

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

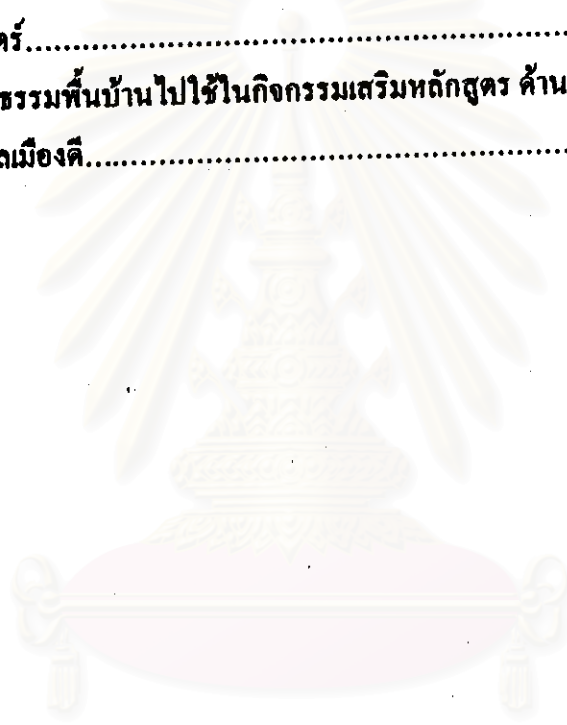

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติการศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	97
2. การวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติการศึกษา ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....	102
3. ตัวอย่างประชากร.....	123
4. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	129
5. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการวางแผนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	131
6. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนคำนิยาม.....	135
7. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนขนบธรรมเนียมประเพณี.....	142
8. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนแบบแผนการดำเนินชีวิต.....	144
9. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม.....	147
10. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนประวัติศาสตร์.....	152
11. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ด้านการสอนความเป็นพลเมืองดี.....	155
12. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน คำนิยาม.....	158
13. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	164
14. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไปใช้ในการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน แบบแผนการดำเนินชีวิต.....	167

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับสิ่งแวดล้อม.....	170
16. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน ประวัติศาสตร์.....	175
17. การนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการสอน ความเป็นพลเมืองดี.....	178

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย